

Nogmaals en altijd weer: werkloosheid

Op 18 en 19 november a.s. komen de OESO-ministers van sociale zaken en werkgelegenheid bijeen in Parijs. Natuurlijk staan werkloosheid en werkgelegenheid centraal. Volgens berekeningen en schattingen van het OESO-secretariaat zullen de geïndustrialiseerde landen in de komende jaren hun werkgelegenheid in hetzelfde tempo zien groeien als hun actieve bevolking. Anders gezegd, de werkloosheid in bijna alle OESO-landen zal op dezelfde eenzame hoogte blijven staan als op het ogenblik. Dat gegeven is vooral zorgwekkend voor Europa, waar de groei van de werkgelegenheid wel zeer minimaal of, tussen 1979 en 1984, zelfs negatief was.

Er zijn de afgelopen 12 jaar genoeg economische bloeiperioden geweest om te kunnen concluderen dat de strijd tussen de 'sequentiële' en de 'simultane' is beslist in het voordeel van de laatste. Tussen haakjes, de 'sequentiële' zijn diegenen die de these aanhangen dat wanneer eenmaal de economische groei is aangezwengeld alles *daarna* in orde zal komen met de werkgelegenheid. De simultanen staan een economische-groeibeleid voor, *simultaan* met een actief werkgelegenheidsbeleid om de overgangperiode binnen aanvaardbare proporties te houden. Het is waarschijnlijk dat op den duur de werkloosheid terugloopt. Op de lange termijn krijgen de 'sequentiële' waarschijnlijk gelijk, maar hoe lang zal die periode duren? Nog eens tien tot vijftien jaar? Dat zou betekenen dat we een periode van vijftientwintig jaar met hoge tot zeer hoge (voor de jongeren) werkloosheid gekend zullen hebben?

Het is te verwachten dat de ministers in november zullen besluiten tot het voeren van een *actief* werkgelegenheidsbeleid omdat men inziet dat de langdurige hoge werkloosheid politiek onverantwoordelijk en menselijk onaanvaardbaar is. Hoe men het ook wendt of keert, het is een feit dat betaald werk schaars is en blijft. Dat heeft een aantal ernstige gevolgen, die steeds duidelijker zichtbaar worden:

L.J. Emmerij

- de maatschappij wordt opgesplitst in een meerderheid met en een belangrijke minderheid zonder werk;
- de maatschappelijke tweedeling tussen diegenen met een goed betaalde, zekere baan en diegenen met slecht betaald en onzeker werk;
- vijf tot tien procent van de bevolking ontwikkelt zich tot een groep (een onderklasse?) die niet meer bruikbaar is of wil zijn voor de maatschappij;
- een groot aantal mensen wordt gedesoriënteerd door het ontbreken van de discipline opgelegd door het tijdschema van een baan. Zij vallen ten prooi aan allerlei valse goden;
- sociale voorzieningen - gebaseerd op werkenden - komen steeds dichterbij de afgrond van het faillissement gezien het gebrek aan overwicht tussen betaald werk enerzijds en de behoeften aan sociale bijstand anderzijds.

Flexibiliteit, ook arbeidsmarktflexibiliteit, is 'in'. Alles moet flexibeler worden, ook de lonen en salarissen. Ook hier wordt gekeken naar de situatie van de Verenigde Staten waar de werkgelegenheidscreatie immers zoveel in

drukwekkender is geweest dan bij ons in Europa (zie de tabel). Maar Ralf Dahrendorf ontvouwde onlangs - op het 25e verjaardagsymposium van de OESO - een interessante hypothese: „Is de Europese werkloosheid niet gelijk aan de Amerikaanse armoede van de 'working poor'?”

Laten we hopen dat over enkele weken onze ministers het eens kunnen worden over maatregelen zoals de volgende:

- een doorlopende stroom technologische innovaties en maatschappelijke herstructureringen ten einde een evenwichtige economische groei te realiseren;
- complementaire aanpassingen in de educatieve stelsels ten einde deze veel soepeler, ja flexibeler, te laten inspelen op de technologische veranderingen, daarmee tegelijkertijd het toekomstige werkgelegenheidsprobleem mee helpen oplossen (latere afstemming van opleiding en beroepsstructuur) en de huidige werkloosheid verzachten (betaald verlof);
- een betere verdeling van de kosten en baten verbonden aan deze structurele veranderingen. Dit houdt eveneens in dat die groepen die het meest zijn getroffen door de werkloosheid een kans krijgen weer terug te komen op de arbeidsmarkt, door in te vallen voor hen die met betaald educatief verlof gaan of door maatregelen zoals de volgende:
- stimuleren van nieuwe 'fontein' van werkgelegenheidscreatie, zoals de nieuwe en relatief arbeidsintensieve dienstensectoren die we bijna elke dag zien verschijnen, de vlucht die het deeltijdwerk neemt en de groeiende rol van kleine bedrijven, zelfbedrijvigheid, enz.

Op deze manier kunnen we ons een maatschappij voorstellen die technologische innovaties combineert met arbeidsplaatsencreatie. U hebt niets gehoord over de arbeidstijdverkorting? Dat is juist. Die discussie is dood en begraven. Arbeidstijdverkorting zal doorgaan in lijn met produktiviteitsstijgingen, maar niet geforceerd daarop anticiperend.

Tabel. Gemiddelde jaarlijkse groei van de werkgelegenheid, in procenten

	1970-1973	1973-1975	1975-1979	1979-1982	1982-1984	1985
Europese OESO-landen	0,6	0,0	0,4	-0,3	-0,2	0,5
Noord-Amerika	2,3	0,6	3,4	0,3	2,6	2,1
Japan	1,1	-0,3	1,2	1,0	1,1	0,7

Bron: OESO-secretariaat.

